

Thế nào là Trung Quốc!

Mặc Giao

Tôi viết những giòng này tại thành phố Thẩm Quyến, miền Nam Trung Hoa, sau khi đã đi thăm Hồng Kông, Bắc Kinh, Thượng Hải, Hàng Châu, Tô Châu và Quế Lâm (Guilin). Con rể út của chúng tôi được phái đi làm việc cho hãng dầu Husky Canada ở Thẩm Quyến (Shenzhen) trong vòng một năm và vợ con cũng đi theo. Vì thế chúng tôi đi thăm con cháu và tiện thể làm một vòng du lịch Trung Hoa từ 21 tháng 3 đến 23-4-2012.

Chúng tôi bay từ Vancouver đến Hồng Kông và ở chơi tại thành phố cảng này vài ngày. Lần cuối tôi thăm Hồng Kông cách đây 40 năm. Thành phố có thay đổi nhưng không nhiều. Vẫn người đông như kiến, bây giờ có vẻ đông hơn. Vẫn những tiệm ăn đầy thực khách ăn uống nói cười ồn ào. Các món ăn vẫn ngon, đặc biệt món ngỗng quay (súu ngộ) sau 40 năm tôi mới được thưởng thức lại. Vẫn những cao ốc treo đầy sào và dây phơi quần áo ngoài mặt tiền. Cái khác của Hồng Kông là có nhiều nhà cao tầng hơn. Khách sạn chúng tôi cư ngụ cao trên 70 tầng. Chúng tôi ở tầng 53, cách mặt đất trên 200 thước tây, nhìn xuống thấy eo biển, tàu bè, xe cộ nhỏ li ti như đồ chơi. Một điều khác nữa là dân Hồng Kông bây giờ có vẻ giàu hơn, ăn mặc đẹp đẽ hơn. Nhiều tiệm quần áo, mỹ phẩm, vật dụng sang trọng đắt tiền của các công ty nổi tiếng quốc tế, Gucci, Vuitton, Calvin Klein, Chanel, Christian Dior... được mở tại nhiều khu phố và thương xá. Ngoài ra, tôi cũng bất ngờ chứng kiến ít nhất 5 địa điểm công khai và liên tục chống cộng sản Trung Quốc suốt ngày, cả ở khu chợ trời bên Cửu Long lẫn những khu phố sang trọng trên đảo Hồng Kông. Tại những địa điểm này, người ta treo những biểu ngữ viết đầy đại tự, đặt những bàn dài bày đầy tài liệu, sách báo, một người cầm loa điện oang oang lên án Trung Quốc bằng tiếng Anh và tiếng Hoa về đủ thứ tội, từ tàn sát sinh viên tại Thiên An Môn, đàn áp tôn giáo, hành hạ Pháp Luân Công, đến tội mua bán các bộ phận con người. Có nơi còn cho một người đàn ông ở trần nằm trên bàn, thân thể được khoanh vẽ những bộ phận được mua bán như tim, phổi, gan, thận... Ai nói cứ nói, ai nghe cứ nghe, ai đi cứ đi, Tôi tự hỏi khi hết thời hạn 50 năm hưởng quy chế riêng (còn trên 30 năm nữa), liệu Hồng Kông sẽ còn được tự do như thế này nữa không?

Thẩm Quyến, nơi các cháu ở, cách Hồng Kông một giờ xe hơi hay 45 phút đi phà qua biển. Thành phố này được chính phủ cộng sản Trung Hoa xây dựng từ 1979 để làm khởi điểm cho việc mở cửa đón tư bản quốc tế đến đầu tư và tiếp thu các ngành công nghệ tiên tiến. Vì vậy, rất nhiều công ty quốc tế có trụ sở ở đây, nhiều chuyên viên, kỹ thuật gia được đưa từ Mỹ, Canada, Nhật và châu Âu đến làm việc. Họ được hưởng nhiều quyền lợi và được chiều chuộng để đền bù nỗi buồn xa xứ. Vợ con được ở trong những biệt thự hay apartments có người lau dọn, có cả điểm tâm miễn phí y hệt khách sạn 5 sao. Con cái được học trường quốc tế, các thầy cô được gửi từ Úc, Mỹ, Pháp tới. Những “expats” (expatriates: những người đi xa xứ) không được lái xe nhưng được cấp 2,000 Đô la một tháng để đi taxi cho an toàn. Vì vậy có một số “expats” không muốn về, trong khi đa số chỉ muốn làm một vài năm rồi qui cố hương, sợ các con mất liên hệ với đại gia đình và với bạn bè, chưa kể đời sống không thoải mái ở lục địa Trung Hoa như tôi sẽ trình bày sau.

Thăm Bắc Kinh

Chúng tôi đi Bắc Kinh thăm khu lăng mộ các vua triều Minh và Vạn Lý Trường Thành (cách Bắc Kinh 80 cây số), bức tường thành dài 7,000 cây số được xây dọc dãy núi ngăn Trung Hoa và Mông Cổ, khởi công từ thời Tần Thủy Hoàng, trước Công Nguyên. Đây là một công trình đòi hỏi quá sức chịu đựng của con người, đã làm tan xương nát thịt hàng trăm ngàn lao nô là những dân lành vô tội. Điểm trung tâm của Bắc Kinh là quảng trường Thiên An Môn, mỗi bề dài một cây số, nơi đây có viện bảo tàng và lăng Mao Trạch Đông, có Đại Sảnh Nhân Dân nơi họp Quốc Hội và đại hội đảng Cộng Sản, đặc biệt là nơi hàng vạn sinh viên đã chiếm cứ nhiều ngày vào cuối thập niên 80 của thế kỷ trước để bày tỏ ước vọng tự do, và hàng trăm, có thể hàng ngàn người trong số họ đã bị xe tăng và súng đạn của Quân Đội “Nhân Dân” (!) tàn sát. Bước chân trên khu đất này, lòng tôi không khỏi ngậm ngùi, nghĩ tới những người trẻ đã chết vì dám đứng lên đòi hỏi Tự Do.

Liền mặt Bắc của quảng trường Thiên An Môn là cổng chính vào Tử Cấm Thành, hoàng cung của các vua triều Minh và triều Thanh. Tầng cao của cổng thành là nơi các đại đế thời cộng sản đứng duyệt hàng vạn, hàng triệu quân sĩ, vệ binh đỏ và dân đen vừa diễn hành trên quảng trường vừa khấn cổ hoan hô các đại lãnh tụ của giai cấp công nông. Cung vua rộng lớn nhưng đơn điệu, nhìn dễ chán. Tòa nhà nào cũng có kiến trúc giống nhau với mái cong lợp ngói âm dương, với đường đi hướng Nam Bắc theo phong thủy, với hai tòa nhà phụ tả hữu theo ying yang. Bên trong thì lạnh lẽo, ngoài ngai vàng hay long sàng cũ kỹ, chỉ có một vài tủ gỗ kềng càn, chạm khắc rối mắt. Phòng ở của 3,000 cung tần phi nữ thì giống như những “cachot” nhà tù, mái thấp, mùa hè phải là lò hấp, mùa đông chắc không khác tủ lạnh. Các lâu đài của vua chúa quan quyền

phương Tây mỹ thuật hơn, sang trọng và ám áp hơn những “lãnh cung” của mấy ông “Con Trời”. Dù sao cũng nên thăm Tử Cấm Thành một lần cho biết và để được dẫm lên bước chân của những vua quan nhà Minh và nhà Thanh đã từng xua quân xâm lăng Việt Nam và bị Lê Lợi và Quang Trung đánh đuổi không còn manh giáp.

Phải công nhận Bắc Kinh xứng đáng là thành phố thủ đô của một nước lớn với những quảng trường và đại lộ rộng lớn, với những công thự bề thế, những tòa nhà tân có cổ có, nhất là không có nạn treo sào phơi quần áo trên cửa cao ốc như ở Hồng Kông, Thượng Hải và các thành phố phía Nam.

Thăm Thượng Hải

Thượng Hải (Shanghai) là trung tâm thương mại và kinh tế của Trung Quốc. Chỉ cần nhìn bề ngoài của thành phố, người ta đã nhận thấy điều này. Khi đi trên đường tản bộ rộng mênh mông được xây dọc bờ sông Hoàng Phố (Huangpu), du khách nhìn về phía tay mặt bên kia đại lộ là thấy ngay những tòa nhà đồ sộ, cổ kính, kiến trúc theo kiểu thời thuộc địa (colonial) vào các thập niên 20, 30 của thế kỷ 20, hình ảnh tiêu biểu của một Thượng Hải thời nhượng địa (concession) ngoại quốc, với những kiểu nữ Tây phương trung diện kiểu “belle époque” và những người đẹp Thượng Hải khoe đường cong nét uốn trong những bộ sườn sám bó sát người, yểu điệu quyến rũ những tài phiệt “playboy”. Đó cũng là thời có những công viên trong các nhượng địa treo bảng “Cấm chó và người Tàu”. Những tòa nhà này trước và bây giờ đều được dùng làm trụ sở các ngân hàng, các thị trường chứng khoán, các công ty lo dịch vụ tài chính. Nhìn qua sông bên tay trái là tháp truyền hình cao chót vót và một rừng nhà chọc trời bọc kiếng, rất mới, rất hiện đại, hơn hẳn nhiều thành phố nổi tiếng ở Bắc Mỹ. Đường phố Thượng Hải đầy đặc xe hơi đủ hiệu, hầu như lúc nào cũng kẹt xe. Thế nhưng Thượng Hải cũng tiêu biểu cho sự tương phản của xã hội Trung Quốc. Bên cạnh những xe Mercedes và BMW bóng loáng là từng đoàn xe đạp, xe gắn máy và cả xe lôi đạp kéo theo thùng chở hàng đã bong sơn, han rỉ. Kế bên một building mới cất là một chung cư cũ kỹ, quần áo phơi đầy trên ban công và cửa sổ. Tôi đã đi qua một con đường có dãy nhà sang trọng, phía trước trồng một hàng cây xanh cắt tỉa khéo léo có hàng rào sắt uốn chắn bên ngoài. Nhưng giữa những cây cổ thụ trồng trên lề đường trước dãy nhà, dân chúng đã thân nhiên giăng những sợi dây và phơi trên đó đủ thứ quần áo, kể cả nịt ngực, quần lót phụ nữ đủ màu bay phất phơ trong gió. Người cảnh sát đứng gần đó vẫn thân nhiên, coi như không nhìn thấy gì. Trung Quốc là thế. Giàu có, tân tiến như Thượng Hải mà còn vậy.

Thăm Hàng Châu Tô Châu và một vài nơi khác:

Từ Thượng Hải, chúng tôi đi thăm Hàng Châu (Hangzhou). Cảnh nổi tiếng nhất của Hàng Châu là Tây Hồ với những ngọn núi thấp xa gần bao quanh, với những chùa, tháp xây trên đỉnh núi, với những tiểu kiều xinh xắn bắc qua giòng nước. Toàn thể giống như một cảnh non bộ ở địa thế thật. Cảnh đặc biệt khác của Tây Hồ là những hàng dương liễu quanh bờ rủ cành xuống mặt nước. Đi bách bộ giữa hai hàng dương liễu trên bờ hồ, tôi nhớ tới hai câu thơ cổ

*Hốt kiến mạch đầu dương liễu sắc
Hối giao phu tế mịch phong hầu*

*(Chợt nhìn dương liễu thay màu
Hối chàng tham án công hầu làm chi)*

Sau Hàng Châu, chúng tôi đi thăm Tô Châu (Suzhou), cách Thượng Hải một tiếng rưỡi lái xe. Ngày xưa Tô Châu nổi tiếng vì lụa và những thiếu nữ trồng dâu, nuôi tằm, xe tơ, dệt lụa. Ngày nay lụa đã được sản xuất theo kiểu kỹ nghệ, các kiểu nữ Tô Châu đã lem luốc, đầu tắt mặt tối trong các xưởng máy cả rồi. Đi Tô Châu chỉ là để tìm chút hoài cảm nostalgia về một thời xưa cũ mà thôi.

Từ Tô Châu chúng tôi đi thăm làng cổ Zhuzhuang nằm trên những con kênh chạy dọc những ngôi nhà còn giữ nguyên kiến trúc Trung Hoa. Du khách có thể thuê thuyền nhàn du trên những con kênh. Người chèo thuyền đa số là phụ nữ. Nếu bạn muốn được nghe nàng vừa hát vừa không ngưng tay chèo, bạn cứ việc yêu cầu và chỉ cho nàng mỗi bài một Đô la rưỡi. Người Tàu hãnh diện khoe nơi này là Venice châu Á. Tôi chỉ ghi nhận giá trị của nó nơi những căn nhà cổ còn giữ được kiến trúc và phong thái xưa.

Địa điểm cuối cùng chúng tôi thăm viếng ở Trung Quốc là khúc sông Lí Giang có nhiều ngọn núi nhỏ bao quanh. Thắng cảnh này nằm ở Yangshuo cách thành phố Quế Lâm (Guilin) trên một tiếng xe hơi. Cảnh thiên

nhiên ở đây rất đặc biệt, được gọi là Vịnh Hạ Long trên đất liền của Trung Quốc. Cả một vùng rộng lớn có một vòng núi trùng điệp bao quanh. Những ngọn núi nhọn không cao, không to, hình thể khác nhau, chen chúc từng lớp, ẩn hiện trong sương buổi sáng, khi được nhìn từ mặt sông gợn sóng, chúng cho ta cảm tưởng đang ngắm những bức tranh Tàu thủy mực. Chúng tôi đã được đi bè chạy máy đuôi tôm trên khúc sông Lí Giang này trong hai tiếng để ngắm cảnh sông nước với hậu cảnh là những quả núi khi tỏ khi mờ. Thật là một cảnh nên thơ hiếm có đưa con người lại gần thiên nhiên và đưa hồn ngược về với những áng cổ thi ca tụng cảnh sơn thủy hữu tình. Buổi tối, chúng tôi được xem một show trình diễn ngoài trời thật vĩ đại với 600 diễn viên. Chuyện là sinh hoạt của các sắc dân vùng đồi núi, sông nước Lí Giang. Sân khấu là mặt sông. Cảnh là những ngọn núi thật phía sau được chiếu sáng rất nghệ thuật. Hàng chục ngàn khán giả say mê theo dõi chương trình này do đạo diễn nổi tiếng quốc tế Trương Nghệ Mưu thực hiện. Trương Nghệ Mưu cũng là đạo diễn của các phim Joudou, Red Lantern đã đoạt nhiều giải thưởng, nhất là của chương trình khai mạc Thế Vận Hội Bắc Kinh 2008.

Trong những ngày viếng thăm Yangshuo, chúng tôi cư ngụ tại nhà khách “Li River Retreat” được cất trên lưng chùng núi. Đường lên xuống một bên là những bụi tre cao, bên kia là triền dốc với những vườn cam, quýt. Có những cây trĩu trái chín vàng chưa được hái và có những cây đang nở hoa giữa tiết xuân, tỏa hương thơm dịu dịu vào khí núi. Những lúc vừa tản bộ vừa ngắm cảnh trên con đường nhỏ quanh co này, khách nhàn du thấy lòng lâng lâng thư thái như đã rời cảnh tục.

Thế là tôi đã mời độc giả cùng chúng tôi du lịch Trung Quốc hỏa tốc qua những nơi chúng tôi đã đi. Dĩ nhiên Trung Quốc còn nhiều địa điểm du lịch nổi tiếng khác, nhưng du khách không thể thăm hết một lần, và cũng có những nơi không phải du khách nào cũng thích đến. Riêng tôi, mỗi khi được ngắm cảnh đẹp của xứ người, tôi cũng thích và cũng công nhận là đẹp. Tuy nhiên, lòng tôi không ở đó vì thấy có cái gì xa cách, thiếu tình cảm thân thuộc, không như khi đi giữa một con đường đất vào làng thuở xưa, hai bên có những bụi tre, bụi chuối, ao bèo, có tiếng gà cục tác và mùi rơm rạ nồng ấm. Những lúc đó tôi thật sự hòa mình với cảnh, có cảm tưởng tìm lại được quê hương để rồi sau này đi đến chân trời góc biển nào cũng mang theo quê hương bên mình. Chỉ có “Chốn quê hương đẹp hơn cả”! Suy luận lảm lảm xong, tôi xin trình bày tiếp một số nhận xét và cảm nghĩ về những gì chúng tôi đã thấy và đã trải qua sau một tháng sống tại những nơi tiêu biểu của Trung Quốc. Đây không phải là một nghiên cứu sâu xa với những con số và biểu đồ, nhưng chỉ là một cái nhìn thoáng hơi soi mói và những cảm nghĩ còn tươi.

Những Ưu Điểm của Trung Quốc:

Ưu điểm đầu tiên là kinh tế Trung Quốc phát triển mạnh. Chỉ cần nhìn bề ngoài người ta đã thấy những dấu hiệu. Những phi trường Thẩm Quyển, Thượng Hải và Terminal 3 của phi trường Bắc Kinh (mới xây dịp Olympics) rất hiện đại, rộng rãi, tiện nghi. Nhiều hãng hàng không mới ra đời dùng toàn máy bay Boeing và Airbus mới tinh, hành khách chuyển nào cũng đầy. Thành phố nào chúng tôi đi qua cũng chật cứng xe hơi ngoài đường, các tòa nhà cao tầng mọc lên như nấm, đâu đâu cũng có những công trình xây cất đang thực hiện, dù không thiếu những building chưa có người thuê mua và những đại thương xá mới tinh chỉ có lèo tèo vài khách hàng đặt chân trên nền nhà không một hạt bụi.

Ưu điểm thứ hai là khai thác du lịch. Số du khách đến từ nước ngoài, trong đó người gốc Hoa sinh sống ở hải ngoại chiếm đa số, phải tính ít nhất mười mấy triệu người mỗi năm, cộng thêm hàng chục triệu du khách nội địa từ nơi này đi thăm nơi khác. Những địa điểm nổi tiếng như Tử Cấm thành, Vạn Lý Trường Thành, Tây Hồ... đầy đặc người, chen vai thích cánh như đi trẩy hội. Kỹ nghệ du lịch nuôi sống rất nhiều người và thu về không ít lợi nhuận và ngoại tệ cho chính phủ. Vòng viếng thăm nào cũng bắt buộc phải thăm một hoặc hai trong số các xưởng sản xuất trà, cẩm thạch, tơ lụa, hột trai, phòng khám bệnh bốc thuốc... và được dụ mua các sản phẩm với giá cắt cổ. Du khách cả tin hay những ông bà Tàu từ ngoại quốc về há hốc miệng thán phục, móc hầu bao mua xắm không tiếc tiền, gần đúng như những điều ông Nguyễn Hưng Quốc đã viết. Những cô trình bày sản phẩm có ngoại hình dễ coi và nói tiếng Anh rất khá. Các hướng dẫn viên du lịch, hầu hết đều tốt nghiệp đại học ngành du lịch, nói thông thạo một ngoại ngữ, rất tháo vát, đặc biệt là tận tụy và lương thiện. Đó là cách chinh phục lòng tin yêu của khách hàng để được nhiều tiền thưởng và được giới thiệu cho những du khách tương lai khác khi họ cần một người sắp xếp và hướng dẫn những cuộc viếng thăm. Các địa điểm du lịch được tu bổ, bảo trì chu đáo. Cách tổ chức hợp lý, hữu hiệu.

Ưu điểm thứ ba là đường phố có an ninh. Tôi không nghe một du khách nào than phiền bị giật bóp hay móc túi, trong khi chính tôi bị móc túi khi trở lại thăm Paris dù tôi đã có kinh nghiệm sống ở đó 12 năm. Tôi cũng

không thấy người Tàu đánh nhau, chửi nhau ngoài đường phố, dù họ chen lấn không nhường nhau. Có người nói vì nhà cầm quyền cộng sản độc tài, an ninh chìm nổi đầy đường nên dân không dám phạm pháp. Có thể đúng một phần. Nhưng nếu chúng ta nhìn vào tình trạng Việt Nam hiện nay, cũng một chế độ cai trị giống nhau, nhưng nạn cướp giật, chửi người, đánh người và cả giết người xảy ra công khai, ta sẽ kết luận ra sao?

Chinoiserie

Một số ưu điểm thì như thế nhưng có những điều vừa tức cười vừa vô lý của xã hội Trung Hoa mà người ngoại quốc khó có thể hiểu. Đầu tiên là sự tương phản giữa tiến bộ và lạc hậu. Ngay giữa những đại lộ lớn ở Bắc Kinh chạy dài theo những tòa nhà tối tân, bề thế, giữa giòng xe cộ chạy ào ào, có những công nhân thành phố gò lưng đạp xe kéo theo một thùng chứa nước dung tích chắc chỉ bằng một gánh nước để xịt hai bên đường cho đỡ bụi. Cũng trên những đại lộ này, thỉnh thoảng lại thấy một công nhân đạp xe đi lượm rác trên mặt đường bằng một que dài có đầu móc rồi bỏ rác vào một thùng tôn đặt trên “pooc ba ga”. Nhiều nhà vệ sinh công cộng không có giấy vệ sinh.

Dân Tàu vốn khôn ngoan, cần cù và có vẻ nhịn nhục. Tôi không thấy họ chửi nhau, đánh nhau ngoài đường nhưng họ rất vô trật tự, bất lịch sự và không tôn trọng người khác. Nói chuyện điện thoại thì lớn tiếng giống như chửi lộn dù ngay chỗ công cộng. Chen lấn, nháy hàng không một lời xin lỗi là chuyện bình thường. Khắc nhỏ bất cứ chỗ nào là thói quen vẫn tồn tại. Diện complet, cà vạt nhưng vẫn tinh bơ há miệng ngáp thành tiếng đến sái quai hàm ngay giữa chỗ đông người. Lái xe thì không ai nhường ai, không ai tôn trọng đường ưu tiên của ai. Muốn đổi làn hay vượt xe khác chỉ cần chen được một bánh vào đường của người ta rồi tống ga, mặc người bị chen phải nhường đường và bấm kèn inh ỏi. Những tài xế taxi và xe công cộng, kể cả xe buýt hai tầng chở du khách, là những kẻ hung hãn và liều mạng nhất. Trong số những “anh hùng tay bánh” này có rất nhiều tài xế phụ nữ. Họ cũng lái xe như cao bồi Texas cưỡi ngựa, không kém gì phái nam. Thế mà tai nạn lại ít xảy ra. Các tài xế chỉ báo hiệu cho nhau và chửi nhau bằng kèn xe, không cãi lộn bằng mồm. Gặp chỗ dành cho người đi bộ chớ ung dung bước vào mà mất mạng. Chúng tôi đã thấy ở Thượng Hải xe hơi đi ngược chiều, xe đủ loại vượt đèn đỏ, chạy náo loạn đủ hướng, vậy mà vẫn không đụng nhau. Cảnh sát đứng gần đó coi như không có chuyện gì xảy ra. Họ chỉ chụp hình những xe đậu ầu ẩu để làm giấy phạt. Các công ty ngoại quốc rất có lý khi cấm nhân viên “expats” của họ lái xe tại Trung Quốc.

Điều đáng ghi nhận tiếp theo là dân Tàu sống rất lộn xộn và có vẻ thiếu vệ sinh. Tại những khu sinh sống hay buôn bán giữa người Tàu với nhau, người ta thấy cảnh phơi quần áo, phơi vỏ bưởi, vỏ quýt làm thuốc ngay trước cửa nhà và trên lề đường bụi bặm. Hàng quán bày biện rất lộn xộn, thiếu ngăn nắp và thẩm mỹ. Chủ tiệm mặc áo thun, quần xà lỏn, ngồi ghế đầu ăn tô mì nhồm nhoàm trong khi vẫn mặc cả với khách hàng. Đi qua những khu này, mũi du khách được thưởng thức mùi ẩm mốc, mùi thuốc bắc, mùi thức ăn, đặc biệt mùi khăm khăm của món đậu hũ chua chiên bằng dầu cũ. Phải kể thêm mùi của những bao rác để trước cửa nhà. Tất cả những cảnh và mùi vị này là đặc trưng của đời sống Tàu mà một phần phiên bản đã có mặt tại những China Town ở Chợ Lớn, New York, San Francisco, Vancouver, Toronto, Paris... Người Pháp dùng tiếng “chinoiserie” để gọi sự lộn xộn, lộn xộn, vô trật tự, chắc do lấy cảm hứng từ cách sống của người Tàu.

Làm Ăn Gian Dối

Trung Quốc đã ký đủ thứ thỏa ước quốc tế bảo vệ tác quyền (copyright) nhưng chính phủ để mặc dân Tàu muốn làm giả cái gì tùy ý. Bạn có thể tìm được xách tay Vuitton hay đồng hồ Omega giả giống tới 99% hàng thật. Bạn có thể mua kính mát Ic! Berlin của Đức sản xuất tại Tàu với giá chỉ bằng một phần năm giá chính thức. Phẩm chất chưa thể biết nhưng hình thức và vật liệu giống y chang, kể cả gọng kính bằng thép nhẹ titanium chuyên dùng để làm cánh máy bay. Như vậy việc làm hàng giả không phải là tiểu công nghệ, mà là một kỹ nghệ được điều hành bởi những kỹ thuật gia có chuyên môn cao. Khởi cần tốn công tốn của về kiểu, nghiên cứu kỹ thuật và tìm kiếm vật liệu, chỉ cần “cóp pi” của người khác từ A đến Z, dùng nhân công rẻ sản xuất, thế là người Tàu đã cướp trên tay các công ty nổi tiếng quốc tế hàng tỷ Mỹ kim mỗi năm. Đây là một hình thức ăn cắp trắng trợn. Dùng chữ gian dối còn quá nhẹ.

Tôi không lấy làm lạ khi đọc tin chính phủ Trung Quốc cũng thường đánh cắp bản quyền của các quốc gia khác, như sản xuất vũ khí theo mẫu của Nga, chế tạo nhiều loại phần lực cơ nhái theo máy bay Mig, mua trước rồi học lóm sau hệ thống xe lửa cao tốc của Pháp và Nhật. Mới đây vì học bài chưa thuộc nên tàu cao tốc Trung Quốc chết máy giữa cầu bắc qua sông, hệ thống liên lạc chưa đạt chuẩn nên không kịp thông báo cho chuyến tàu khác đang chạy tới, khiến hai tàu đụng nhau, giết oan hàng trăm hành khách. Tham vọng phát

triển hệ thống xe lửa cao tốc phải đình trệ. Mỹ hiện chưa bán vũ khí cho Tàu, dù Tàu rất muốn mua, với lý do Quốc Hội chưa bỏ lệnh cấm vận. Sự thật có thể là Mỹ sợ Tàu sẽ ăn cắp mẫu mã vũ khí Mỹ rồi sản xuất hàng loạt để vừa xài vừa bán rẻ. Chỉ cần giống 90% đã đủ mệt rồi. Làm ăn buôn bán với người Tàu phiền lụy lắm, không phải chỉ đối phó với những mưu mẹo và tính toán của thương trường, nhưng phải đương đầu với sự gian dối có dự tính, nếu không nói là với kế hoạch ăn cắp có dự mưu. Thế giới biết vậy nhưng không thể cắt liên hệ kinh tế và thương mại với Tàu, chỉ vì Tàu là một nước có tới 1 tỷ 300 triệu người sản xuất và tiêu thụ.

Ăn Cơm Tàu, Ở Nhà Tây, Lấy Vợ Nhật

Người Việt đã có thời dùng câu này để nói về những cái sướng nhất trên đời. Nhưng đó là chuyện thời xưa. Thời nay ở nhà Mỹ và Canada sướng hơn ở nhà Tây vì rộng rãi và tiện nghi hơn. Thời nay vợ Nhật không còn thức khuya chờ chồng đi du hí ở nhà gheisa về để quỳ gối cởi giày vớ cho chàng và pha nước nóng cho chàng ngâm mình, nhất là không còn tiễn chàng ra ga xe lửa đi nghỉ mát với một người đẹp do chính vợ chọn và chi tiền.

Vậy còn vụ cơm Tàu thì sao? Xin trả lời ngay là tôi rất thích cơm Tàu ở Chợ Lớn trước 1975. Tôi cũng thích cơm Tàu của một số tiệm ăn Trung Hoa tại nhiều nước khác trên thế giới. Tôi thất vọng lớn về cơm Tàu ở Hoa lục. Có lẽ một phần tôi đã quen gu cơm Tàu Quảng Đông nên không hợp với thức ăn Thượng Hải nhiều dầu có vị chua và ngọt, với thức ăn Bắc Kinh cũng nhiều dầu nhưng hơi cay và nhiều mặn. Chúng tôi đã ăn thử từ những quán thường thường bậc trung tới những quán khá sang. Ngay tại những quán sang, các món ăn trình bày rất đẹp trên những đĩa sứ nhưng lượng thì ít và phẩm thì không ngon. Nó nhạt nhẽo, thiếu vị ướp, ăn vài miếng đã chán. Chúng tôi cũng đi ăn thử món Vịt Bắc Kinh (Pekin Duck), tưởng rằng ăn tận ổ chắc sẽ ngon. Nhà hàng dọn cho vợ chồng tôi nguyên một con vịt quay được bày trong 3 đĩa.

- Một đĩa là da vịt vàng giòn để cuốn.

- Một đĩa là thịt dính da.

- Đĩa thứ ba toàn thịt nạc tuyền.

Mới nhìn thấy rất hấp dẫn. Nhưng khi đụng đũa mới hay da vịt úng mỡ, thịt thì nhạt nhẽo, chẳng những thiếu gia vị mà còn thiếu cả muối. Tôi nhớ có lần đã hỏi một thương gia Việt gốc Hoa tại Calgary là cơm Tàu ở đâu ngon nhất, anh chỉ xuống bàn và trả lời “ở đây”, tức ở Calgary, dù anh đã đi nhiều nơi, kể cả đi Tàu nhiều lần. Bây giờ tôi mới tin anh.

Chỉ sau một ngày thường thức cơm Tàu tại thủ đô Bắc Kinh, tôi bị Tào Tháo rượt chạy trốn chết, phải bỏ chương trình thăm viếng ngày hôm sau, dù trước khi đi, tôi đã được bác sĩ cho uống thuốc chống độc thực phẩm và mang theo thuốc thuốc chữa đau bụng tiêu chảy để đối phó tại chỗ khi cần. Tôi chưa từng bao giờ bị bệnh này nặng như thế. Trước đây mỗi khi bị, tôi chỉ uống một hai viên thuốc mua không cần toa là đã hết. Tôi giả định nếu không có nhà con để đến tỉnh dưỡng và ăn uống thực phẩm lành, chắc tôi phải bỏ dở chuyến đi để quay về Canada, hoặc qua Hồng Kông chữa bệnh và chỉ ăn pác phàn (cơm trắng) với súp ngô và xì dầu, sắn sấu.

Sống Còn là Ưu Tiên Số Một

Trong một tháng ngắn ngủi sống giữa xã hội Trung Hoa, tôi không dám nhận là đã biết tỏ tường mọi chuyện. Chỉ bằng vào những gì tôi thấy và qua những câu chuyện và nhận xét của một số người ngoại quốc tôi gặp đang làm việc ở đây, tôi có thể nói rằng dân Trung Hoa hiện giờ không sung sướng, dù sự kềm kẹp của ách độc tài đã lỏng bớt và đời sống vật chất đã được cải thiện khá nhiều. Trong cuộc vật lộn hàng ngày, sống còn là ưu tiên số một. Chính quyền cũng như dân chúng đều có chung ưu tiên và ưu tư này.

Chính quyền dù biết họ cướp được quyền hành không bằng lý cũng chẳng bằng tình, nhưng bằng bạo lực. Dù đã khổ công tuyên truyền, tẩy não và “lao cải” dân, đa số nhân dân vẫn không thương yêu họ. Dân với chính quyền chỉ bằng mặt, không bằng lòng. Khi có cơ hội, dân sẽ vùng dậy. Sự trả thù của dân sẽ khủng khiếp vì ân oán đã chồng chất. Những lò lửa âm ỉ từ Tân Cương, Tây Tạng, từ những dân oan mất nhà, mất đất, từ những bất công xã hội, khoảng cách ngày càng lớn giữa giàu nghèo, từ mối thù không đội trời chung với Pháp Luân Công... chỉ chờ dịp là bùng lên. Chính quyền biết rõ điều này nên đã áp dụng những biện pháp đối phó

1/ Kiểm soát kỹ từng người dân.

Công an chìm nổi nhiều như kiến, làm việc hữu hiệu và không gây nhiều tai tiếng như công an của cộng sản VN. Hệ thống làm việc rất quan liêu, có nhiều hệ cấp theo hàng dọc, chậm chạp nhưng dễ kiểm soát và khó cấu kết theo hàng ngang. Chẳng những tại phi trường, kể cả những chuyến bay quốc

nội, ngay tại khách sạn tư nhân, mọi passport đều phải “scanned”, hình và chi tiết chạy thẳng đến cơ quan an ninh. Cơ quan này có thể theo dõi sự di chuyển của bất cứ người nào trên toàn lãnh thổ Trung Quốc. Những người dân đi làm ăn xa vẫn phải giữ hộ khẩu tại nguyên quán, phải về quê xin giấy tờ, kể cả giấy khai sanh cho con ra đời ở nơi khác

2/ Đàn áp thẳng tay để trừ hậu họa ngay từ mầm mống.

Những cá nhân lên tiếng phê bình đảng và nhà nước, cổ vũ dân chủ, tự do bị trừ dập, bạo hành và tìm cơ cho vào tù. Những nhóm hoạt động không được phép như Pháp Luân Công thì bị đánh tía từng người một cách rất dã man. Khi có những cuộc chống đối lớn như ở Tây Tạng, Tân Cương có thể đưa đến bạo loạn, nhà nước tổ chức những đám côn đồ do công an chìm cầm đầu kéo đến tấn công những người chống đối với danh nghĩa nhân dân tự phát phản đối những phần tử gây loạn. Chuyện này đã xảy ra tại Tân Cương cách đây vài năm, gây thiệt mạng cho hàng ngàn người cả hai bên. Sau khi cho công an giả danh nhân dân đánh và giết người thẳng tay, cuối cùng quân đội mới tới “tái lập an ninh”. Cộng sản VN đã học thuộc nhuỵễn bài này của đàn anh.

3/ Làm cho dân phải tất bật kiếm ăn, lo thủ tục giấy tờ, không còn thời giờ nghĩ tới chuyện khác, nhất là chuyện chống đối. Ngoài một thiểu số giàu có, tuyệt đại đa số dân Trung Hoa phải vất vả từ sáng đến tối mới kiếm được miếng ăn và chỗ ở. Tôi đã nhìn tận mắt nỗi cực nhọc của họ trong đời sống hàng ngày.

Chính quyền chỉ tìm cách làm cho dân khỏi đói để khỏi làm loạn, còn mọi thặng dư của sức lao động nhân dân đều chui vào túi nhà cầm quyền hay các nhà tư bản đồ có lên hệ với chính quyền. Hoàn toàn trái ngược với chủ thuyết cộng sản mà họ vẫn tự nhận theo đuổi. Thêm vào đó là gánh nặng khai báo và xin xỏ đủ thứ giấy tờ theo lệnh của một chính quyền rất quan liêu và thù lại.

4/ Khởi động tự ái dân tộc và lòng yêu nước để hướng sự chú tâm và lòng căm thù của dân chúng sang hướng khác. Việc tổ chức đầy khoe khoang Thế Vận Hội Bắc Kinh, việc trình diễn hàng không mẫu hạm làm kiêu, việc biểu dương sức mạnh của Quân Đội Nhân Dân Trung Hoa nhằm tuyên truyền với dân nhiều hơn dọa nạt nước ngoài, Việc đòi chiếm gần hết Biển Đông, gây sự với các nước trong vùng, đặc biệt với Nhật, Việt Nam và Phi Luật tân, gián tiếp đương đầu với Mỹ, ngoài việc bày tỏ lòng tham đầy tính xâm lấn còn là chiến thuật khơi động lòng yêu nước hẹp hòi mà các chế độ độc tài thường xử dụng.

Đó là những biện pháp những người cầm quyền Trung Hoa hiện nay đang áp dụng để tìm cách sống còn. Hầu hết mọi chính quyền Trung Hoa trong suốt giòng lịch sử đều không màng đến phúc lợi của đám thứ dân. Họ chỉ dùng dân để phục vụ cho quyền và lợi của họ, dù có phải áp dụng những biện pháp tàn bạo. Sự tồn tại của chế độ được coi là ưu tiên số một. Triều đại của các “hoàng đế đỏ” cũng không làm khác. Vụ Bạc Hy Lai xảy ra trước khi chúng tôi đến Trung Quốc vài ngày. Vậy mà chúng tôi chỉ một lần đọc được trên nhật báo Anh ngữ China Daily loan tin Bạc Hy Lai, nguyên Chủ Tịch Trùng Khánh, đã bị rút ra khỏi Chính Trị Bộ, không một lời bình luận. Một số người cho biết truyền thông Trung Quốc có tố cáo vợ chồng Bạc Hy Lai tội tham nhũng, bà vợ có liên quan đến cái chết đầy khả nghi của thương gia người Anh Neil Heywood. Biến cố đảo chánh cung đình quan trọng như thế mà dân cũng chẳng thèm quan tâm, vẫn thờ ơ lo kiếm sống, mặc các ông ở cao xa tranh chấp và sắp xếp với nhau.

Sự xa cách giữa dân và giai cấp cầm quyền đã trở thành nếp sống.

Chính quyền lo sống còn, dân còn phải lo sống còn gay gắt hơn. Kiếm được một việc làm với số lương cố định hàng tháng không phải chuyện dễ. Báo China Daily ngày 12/4/2012 loan tin thành phố Quảng Châu muốn tuyển 20 người có trình độ đại học hay hậu đại học để làm công việc... phân loại rác trước khi hủy. Ngày đầu nhận đơn đã có 200 người xin việc. Những ngày sau, không biết con số sẽ lên bao nhiêu.

Nhiều nhà hàng, tiệm buôn có số người phục vụ quá sự cần thiết. Người ta có cảm tưởng những cô gái được thuê đứng đó để làm kiêu. Dù được trả lương chết đói, những lao động dư thừa này cũng phải ráng tận tụy, dễ thương để giữ việc. Không có vụ “phở chửi” như ở Hà nội. Những người buôn bán lẻ cũng phải giành giật khách hàng, cạnh tranh ráo riết để có thể bán được những món hàng chỉ trị giá vài chục xu Mỹ. Những hướng dẫn viên du lịch, tài xế taxi, xe thuê rất đúng giờ và phục vụ tận tình vì sự cạnh tranh trong nghề rất gay gắt.

Ngay những người có học và có việc tốt cũng rất vất vả. Mới lấy nhau, không cặp nào dám nghĩ đến chuyện có con ngay. Khi có con, phải nhờ cha mẹ hai bên từ quê thay nhau đến coi cháu để hai vợ chồng đi làm. Lợi tức không cho phép gửi con ở nhà trẻ, cũng không thể tiếp cả ông bà nội, ông bà ngoại cùng một lúc vì nhà thuê nhỏ bé và không đủ khả năng nuôi thêm bốn miệng ăn. Những cặp này, nếu không đổi sang ngành doanh thương và may mắn trúng “áp phe” thì cả đời phải đi ở nhà thuê. Giá một đơn vị chung cư ở các thành phố trung bình từ 3 đến 4 triệu Yuan (5 tới 600,000 Mỹ Kim), tiền “down” ít nhất phải bằng 1/3 giá nhà. Đó là điều không có cặp nào, dù thuộc giới trung lưu, dám nghĩ tới. Khi thất nghiệp, phải nhận những việc lương thấp hơn hoặc xoay nghề chạy hàng hay buôn thúng bán bưng để sống qua ngày. Những công nhân ít học và không biết xoay sở, khi mất việc, chỉ còn cách trở về quê sống bám cha mẹ già trên những thửa đất canh tác nhỏ bé. Tuổi trẻ Trung Quốc vất vả như thế. So với họ, những bạn trẻ ở Bắc Mỹ sung sướng quá nhiều. Đó cũng là lý do những người trẻ Trung Quốc tìm mọi cách ra nước ngoài du học hoặc đi làm chui, rồi tìm cách ở lại luôn để xây dựng cuộc đời. Con rể tôi cho biết tìm được một chuyên viên phụ tá người địa phương có năng lực là điều rất khó. Những anh giỏi đã bỏ đi hết rồi.

Người trẻ đã thế, người già thì sao? Tôi không biết rành luật lệ hưu dưỡng tại Trung Quốc. Tôi chỉ nghe kể rằng ngoài thành phần công chức được chính quyền trả lương hưu dù không đủ sống, dân buôn bán tự do và làm việc ở các lãnh vực tư không có hưu bổng. Người tài xế của một “expat” đã than với ông rằng năm tới, khi tròn 51 tuổi, anh sẽ phải nghỉ hưu và rất lo lắng về sinh kế sau khi nghỉ việc. Xem ra nhà cầm quyền Trung Quốc chỉ lo nuôi người trẻ. Khi đã khai thác hết tuổi trẻ của họ, chính quyền bỏ mặc lúc họ bắt đầu bước vào tuổi già. Sống chết mặc bay. Tự kiếm lấy cơm, tự lo lấy thuốc. Vì thế, sinh hoạt ngoài xã hội toàn thấy người trẻ, ít thấy người già. Chúng tôi toàn gặp những người trẻ măng kiểm soát giấy tờ và an ninh tại các phi trường, ít thấy ai trạc tuổi 40. Những tài xế và những người lo chuyện viếng thăm của chúng tôi tại Yangshuo đều là những thiếu nữ chỉ ngoài 20. Trong khi đó chúng tôi thấy nhan nhản những ông bà già đi lượm lon và vỏ chai từ những thùng rác công cộng, hoặc gánh những mớ rau trái nghèo nàn bày bán dọc đường có nhiều người qua lại. Một ông chưa già lắm có việc làm ăn lương lo quét rác và quét lá tại trường các cháu tôi học không có nơi cư ngụ. Ông phải ngủ dưới tấm bạt căng ở gốc cây ngoài vườn khi trời ấm, núp mái hiên khi trời lạnh, mỗi sáng thu dọn sạch sẽ khi thức dậy.

Rõ ràng dân bị bỏ mặc. Nếu chính quyền thực sự thương dân và vì dân, họ đã dùng hàng ngàn tỷ Mỹ kim thặng dư gửi ở ngoại quốc để xây nhà bán rẻ cho những cặp vợ chồng có lợi tức thấp, lo dịch vụ vệ sinh và y tế cho dân, trợ cấp, săn sóc những người cao niên. Thành quả của phát triển kinh tế là đảng và những người bu quanh đảng được ăn thịt, dân đen ngoài đảng chỉ được gặm xương. Khỏi đói như thời Mao Trạch Đông là may rồi.

Nếu nói về phẩm chất của đời sống, cũng nên nói thêm nạn ô nhiễm. Tôi không võ đoán xa xôi nhưng đã thấy trước mắt nạn ô nhiễm không khí. Trừ mấy ngày thăm cảnh núi và sông nước Lí Giang, tôi chỉ thấy trời xanh một ngày ở Thẩm Quyển, một ngày ở Bắc Kinh. Đó là những ngày có gió thổi mạnh, xua tan những đám khói ô nhiễm. Những ngày khác, từ Hồng Kông vòng bờ biển qua Thẩm Quyển, lên Thượng Hải và vào nội địa Bắc Kinh, lúc nào tôi cũng thấy không khí như phủ sương khói, không thấy bầu trời, nói gì tới mây trời. Biển nhiệt đới mà mù mù không xanh. Phần trên của những tòa nhà chọc trời như ẩn hiện trong sương dù chỉ cách bạn mấy trăm thước và dù trời nắng chang chang. Thủ phạm chính là khói xe hơi và khói nhà máy. Chính quyền không quan tâm giải quyết nạn ô nhiễm. Xăng nhớt pha chì và dầu diesel cứ việc đốt tự do. Nhà máy xả khói độc không bị phạt. Nếu nghiêm khắc xử lý, dân sẽ khó sống thêm, công xưởng sẽ sa thải công nhân. Hiện tại, dù tình trạng môi sinh có tệ, dân chưa chết ngay. Lo an dân trước đã, chuyện tương lai mặc kệ nó. Đó là chính sách mì ăn liền mà anh độc tài nào cũng áp dụng.

Xét cho cùng thì tại Trung Quốc hiện nay với 1 tỷ 300 triệu con người, bằng một phần năm dân số toàn thể nhân loại, ai cũng phải nỗ lực giành giật để sống còn, dù phải đạp lên đầu kẻ khác. Chính quyền phải tìm cách đè bẹp dân, không cho ngóc dậy để đòi hỏi, chống đối, phải tìm cách cho dân ăn vừa đủ no, mặc vừa đủ ấm để khỏi nổi loạn. Vì vậy phải tạo thêm hàng triệu công việc mỗi năm, phải đi tìm tài nguyên ở các nước chậm tiến, phải chiếm Biển Đông để khai thác dầu khí và đánh bắt hải sản. Dân chúng thì tìm mọi cách lừa dối chính quyền, vi phạm luật lệ khi có thể, lừa lọc lẫn nhau để ngoi đầu lên mà sống. Khi họ có thể pha chất độc vào bột sữa để nuôi chính con trẻ của nước mình thì ta có thể hiểu họ coi lợi nhuận cao hơn mạng sống con người. Đối với nhau mà còn như vậy thì đừng mong họ tử tế với người khác.

Tình trạng này không phải tự nhiên mà có. Nó phát sinh bởi cơ chế và sự thiếu hiểu biết của người dân. Cơ chế là nguyên nhân số một. Khi cơ chế chỉ muốn kềm kẹp dân trong mục đích giữ quyền hành, không muốn dân được thông tin đầy đủ, được nâng cao phẩm cách và sự hiểu biết thì trình độ và cách đối xử của dân sẽ mãi mãi thấp như thế. Đừng trách những người lái xe vi luật và đe dọa sự an toàn của người khác. Đừng trách những người làm hàng giả, tung thực phẩm độc ra thị trường tiêu thụ. Đừng trách những mảnh lời lừa lọc, gian xảo trong việc bán buôn. Hãy trách cơ chế chỉ muốn dân phục tùng tối mạt, sau đó mặc cho dân muốn làm gì thì làm để tự lo kiếm sống, dù có vi phạm luật lệ cũng được cơ chế nhắm mắt, miễn đừng đụng tới cơ chế là được. Vì vậy Trung Hoa hiện nay là một anh khổng lồ vô tâm hồn, thiếu văn hoá, một núi cát rất lớn nhưng không có hạt cát nào dính vào hạt cát nào. Việc chinh phục nội bộ chưa xong, nói chi đến chinh phục thế giới.

Mặc Giao